

Nazarenko L. M.

FORMING OF VALUABLE AND CONSUMPTION SPHERE OF PERSONALITY
IN THE CONTEXT OF SCHOOL AND FAMILY UPBRINGING: INSTRUCTIONS
OF V. A. SUKHOMLYNSKIY AND CHALLENGES OF NOWADAYS

The article analyzes pedagogical articles of V. A. Sukhomlynskiy about spiritual upbringing of individual, forming of his (her) valuable and consumption sphere in the context of family and school upbringing. Attention is focused on the needs of education, such as: need for knowledge, creativity, communication.

Based on the study of teaching experience, famous teacher identified vectors of cooperation of school and family: development of a child's sense of duty and responsibility, respect to cultural values. All mentioned needed perfection of child's skills, both in independent way and with the help of collective, teachers, parents. It's very useful for a pupil to share creative labor, to work in friendly atmosphere, to feel the support of teachers, parents, friends. Attention is paid to the fact that content of school education and upbringing, school time-table favored to further development of senses of a pupil, and all this should demonstrate different useful activities and form conscious relationship to each other, strengthen team moral culture, improve interpersonal relations and exchange spiritual values.

The author also identified issues that should be investigated in theory and practice of education in modern conditions, in particular – axiology education. Such kind of education provides variety of vectors, individual approach to each participant of process, wide field of active teaching methods and as a final result – motivation (stimulation) of pupils.

Keywords: parent's pedagogy, needs and desires of a child, school and family upbringing, humanistic values.

УДК 371.4:844

Оранюк Б. Ю.*

ДИТИНА В МЕРЕЖЕВОМУ СПІЛКУВАННІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядаються проблеми, з якими стикається дитина шкільного віку (5-8 класи) в мережевому спілкуванні. Показано, що легкий неконтрольований доступ до мережевого спілкування агресивно налаштованих особистостей сприяє зростанню небезпеки перебування дітей в мереж. Наведено приклади такого феномену агресивного впливу в мережевому спілкуванні на дітей, як «кібербулінг», розкрито його особливості. Показано, якими знаннями й уміннями має володіти учень для безпечного перебування в мережевому спілкуванні. Доведено, що формування інформаційної культури в учнів у мережевому спілкуванні є педагогічною проблемою.

Ключові слова: мережеве спілкування, кібербулінг, знання, уміння, формування, інформаційна культура.

Формування національних інтересів України в сучасному глобалізованому світі неможливе без залучення нашого суспільства до світового інформаційного простору. За цим стоять принципово нові можливості для обміну інформацією, духовними цінностями, взаємного культурного збагачення усіх націй і народів.

Це породжує суперечності між категорією індивідів, інформаційна культура яких формується під впливом інформаційних технологій і відбиває нові зв'язки та відносини інформаційного суспільства й направлена на позитивний розвиток особистості і категорію індивідів, які намагаються використати переваги інформаційного суспільства для свого негативного впливу на інших людей. Ця проблема особливо загострюється в дитячому та юнацькому віці під час формування життєвих цінностей і моральних основ особистості.

© Оранюк Б. Ю.

Аналіз психолого-педагогічної та філософської літератури, щодо проявів насилля в молодіжному середовищі засвідчує, що воно існувало завжди, проте за минулі двадцять років масштаби, форми та методи цього явища значно змінилися. Це пояснюється зростанням насилля і злочинності в суспільстві в цілому – як за рахунок процесів глобалізації, так і впливу інформатизації на суспільство [1]. На жаль, агресивно налаштовані особи отримали ще один інструмент (мережеве спілкування) для здійснення насильницького тиску на особу.

У зв'язку з цим одним із головних завдань сучасної школи є формування готовності молоді до безпечної діяльності в мережевому спілкуванні.

Мета статті – розкрити особливості впливу мережевого спілкування на дітей та показати, що формування інформаційної культури в учнів у мережевому спілкуванні є педагогічною проблемою.

Аналіз фундаментальних робіт (А. Василенко, А. Ракітова, К. Коліна, И. Соколової, А. Урсула, Є. Полат та ін.), присвячених дослідженню розвитку інформаційних процесів у суспільстві, показав, що процес інформатизації включає в себе три взаємозв'язаних процеси – комп'ютеризацію, інтелектуалізацію і медіатизацію. За визначенням І. Соколової, ідеальна порядкова шкала компонентів інформатизації суспільства має виглядати таким чином: «на першому місці – інтелектуалізація, потім медіатизація та комп'ютеризація» [2]. Однак на практиці комп'ютеризація за темпами розвитку в суспільстві, явно випереджає інтелектуалізацію та медіатизацію, розвиваючись за їх рахунок, та створює в суспільстві певну напруженість.

Це призвело до того, що масова інформатизація освіти почалась без попереднього аналізу її впливу на психологічний розвиток особистості, перевагу отримав напрямок навчання дітей програмування, а не навчання знань і умінь поводження з інформацією в інформаційному середовищі [3].

У той же час аналіз робіт В. Глушкова, А. Ершова, А. Ракітова, А. Соколова, Д. Робертсона та ін., присвячені впливу інформації на суспільство, показав, що однією з ознак сучасного інформаційного суспільства є зростання ролі комунікації та відповідно мережевого середовища спілкування в суспільстві (Інтернет).

Проведений аналіз літератури показав, що серед педагогів відсутня єдина погоджена думка стосовно міри, до якої користування Інтернетом може втручатися в психологічне функціонування школярів. До позитивних якостей Інтернету відносять його: сприяння розвитку нових відносин; розширення соціального кола, особливо для тих, які є сором'язливими та соціально тривожними; простота підтримання існуючої дружби; мобільність при спілкуванні (онлайн); розширення досвіду спільного навчання [3].

Суттєвим фактором впливу мережевого спілкування на користувачів є можливість зберігати свою анонімність у мережі. За даними опитування (the Pew Internet & American Life Lenhart et al., 2005, і Young Canadians in a Wired World (Wing, 2005), від 24 % до 59 % підлітків видавали себе за інших людей у мережевому спілкуванні.

З позитивного боку, анонімність, яку забезпечує Інтернет, дозволяє користувачам у мережі приміряти на себе різноманітні ролі та експериментувати з різними «Я» без страху перед негативною оцінкою учасників мережі та санкціями, які в реальному світі можуть наставати за такими експериментами.

Поряд із тим анонімність, яку забезпечує Інтернет, може дозволити учасникам мережевого спілкування заходити за моральну межу, яку вони у відкритому публічному спілкуванні ніколи не перейдуть. У психолого-педагогічній літературі це явище відоме як «розгальмовування». У класичному дослідженні в рамках соціальної психології науковці виявили, що саме анонімність дозволяє деяким людям узагалі бути агресором [3].

В одному з перших досліджень з вивчення психологічних наслідків користування Інтернетом (Kraut et al. (1998) було встановлено, що зростання рівня користування Інтернетом пов'язано з більш високим рівнем депресії та самотності користувачів.

Підтвердженням цієї тези є дані, які свідчать про те, що зростання користування Інтернетом пов'язане зі шкідливими психологічними наслідками для учнів [3; 4; 5].

При цьому в психолого-педагогічній літературі показано, що існує прямиий зв'язок між психологічним розшаруванням людини, зростанням агресивності в суспільстві і наявністю агресії, насильства і жорстокості в інформаційній мережі [6].

В Інтернеті постійно існує інформація, яка постійно дає своїм користувачам (надзвичайно сприйнятливі до цього є діти) свідому і підсвідому установку на те, що насильство й агресія – це норма сучасного життя для всіх і у всьому. З'являється можливість через мережеве спілкування анонімно маніпулювати негативною системою цінностей, що сприяє різкому зростанню агресивності у дітей.

Хоча агресія в шкільному середовищі існує від часів існування школи як інституції, вона сьогодні, під впливом інформації, завдяки технічному прогресу, таким пристроям, як мобільні телефони та Інтернет, набирає нового змісту й форм. Адже якщо раніше «агресор» свій негатив вербально міг передати словесно, письмово (лист і т.п.), то наявність інформаційного середовища значно розширила його можливості щодо впливу на «жертву».

Можливість людей ховатися за псевдоіменами в мережевому спілкуванні, коли вони вчиняють агресію відносно інших учасників мережевого спілкування, породжує феномен, який у науковій літературі називають кібербулінг, який трактується як «невідкрита форма залякування» [6].

Обговорюючи взаємовідносини між традиційним булінгом і кібербулінгом, репортер MSNBC сказав: «Діти можуть бути жорстокими. А діти з технологіями можуть виявляти свою жорстокість у світовому масштабі» [6]. Тобто кібербулінг є відносно новим методом булінгу (травля), який став можливим через нові електронні комунікаційні технології, впроваджені за останні 15-20 років.

Проведений аналіз літератури з проблеми агресивної поведінки, залякування (булінг) у мережевому спілкуванні (кібербулінг) показав, що основні дані містяться в дослідженнях, які були проведені за останні декілька десятиріч в Європі, Австралії, Канаді та США. Це пояснюється як активним розвитком комунікаційної електронної мережі (наявність передових технологій), так і рівнем публічного доступу до інформації в цих демократичних країнах.

За даними The Pew Internet & American Life Project встановлено, що 21 мільйонів підлітків (87 %) віком 12-17 років, частину свого часу віддають мережевому спілкуванню, при тому більша половина з них проводять в онлайні кожен день [6]. Норвезькі вчені (University of Glasgow) провівши опитування декілька тисяч європейських підлітків на предмет їх спілкування в соціальних мережах, показали, що у 71 % учасників опитування були аккаунти більше ніж в одній соціальній сітці, а 24 % респондентів повідомили, що завдяки смартфонам і планшетним комп'ютерам перебувають в режимі онлайн протягом практично всього свого вільного часу кожного дня [7].

Показано, що найбільший стрибок онлайн-активності виявляється між 6 – тим та 7-ми класами [6]. Аналіз звіту Pew Internet Project (Pew report Lenhart et al, 2005) показав, що 55 % підлітків віком 12 – 17 років користуються сайтами соціальної мережі, і більша половина з них (55 %) створила свої власні сторінки на цих сайтах. Дівчата, особливо віком 15 – 17 років, повідомили про більш часте користування сайтами соціальної мережі, ніж хлопці цієї самої вікової групи.

Аналіз змісту інформації сайтів, які є найбільш популярними в підлітків, показав, що зі списку 50 улюблених вебсайтів близько третини мають інформацію насильницького або сексуального характеру [6].

Аналіз популярності користування сайтами соціальної мережі (MySpace, Фейсбук, Інстаграм, Однокласники, ВКонтакте та ін.) показав стрімке зростання відвідувачів протягом останніх декількох років (на ньому зареєстровано 87 мільйонів користувачів і щодня реєструється близько 270 000 нових користувачів [7]). При цьому чотирнадцять відсотків респондентів зустрічалися з тими, з ким вони познайомилися в Інтернеті,

включаючи 9 % 13-15 річних та 22 % 16-17 річних. Тридцять відсотків повідомили про те, що вони думали про те, щоб зустрітися з деякими зі своїх знайомих з якими вони познайомилися в Інтернеті. Сімдесят один відсоток дітей повідомили, що вони отримували повідомлення від людей, яких вони не знають. З них майже половина (40 %) повідомили, що мали розмову в онлайні з незнайомими індивідами.

Аналіз загальнонаціонального опитування, яке проводилося i-SAFE America (63 000 дітей з 5 по 8 класи) (Wing, 2005), показав, що більш ніж 30% дітей повідомили про те, що вони говорили злі або образливі речі іншій людині в онлайні. Близько 37% респондентів повідомили, що їм казали злі або образливі слова в онлайні. Дев'ять відсотків повідомили про те, що почували тривогу або загрозу, тому що протягом останнього року хтось турбував їх або чіплявся (у сексуальному плані) до них в онлайні.

Ураховуючи те, що діти та підлітки спілкуються з різними людьми, які є друзями і незнайомцями, не дивно, що їхній досвід користування мережею Інтернет може бути як позитивним, так і негативним.

Порівняння даних з обох оглядів з безпеки молоді в мережі Інтернет показало (огляд (YISS-1) (Ybarra & Mitchell, 2004); огляд (YISS-2) (Wolak, Mitchell, & Finkelhor, 2006), що в той час, як процент дітей та молоді, які повідомляли про те, що до них чіплялися в онлайні і це мало сексуальний відтінок, зменшився, то у пропорційному відношенні зросла кількість тих, хто повідомляли про онлайн-образи (агресію) та добровільний перегляд зображень сексуального характеру.

Аналіз масштабного дослідження з кібербулінгу, яке було проведене в Сполучених Штатах [7], показало (у цьому дослідженні брало участь 15686 учнів з 6-го по 10-ті класи), що 29,9 % школярів повідомили про участь у кібербулінгу. З них 13 % визначили себе тими, що є агресорами, 10,6 % визначили себе жертвами та 6,3 % визначили себе одночасно жертвами й агресорами.

Слід відзначити, що розуміння цього феномену має свій унікальний контекст серед молоді шкільного віку і не є однаковий у різних країнах. Це підтверджують результати робіт [7], які вказують на різницю в розумінні цього психолого-педагогічного феномену в різних освітніх середовищах і впливу ментальності на реакцію на кібербулінг.

Досліджуючи феномен кібербулінгу, ряд американських дослідників (Bronfenbrenner, Burstyn, Coie & Jacobs, Fraser, Garbarino, Henggeler, Schoenwald, Borduin, Jonson-Reid, Linney) відзначають вплив культури й суспільства на учасників досліджуваного явища. Проведений нами аналіз запропонованих моделей взаємодії між індивідами в процесі кібербулінгу показав наявність складних взаємозв'язків, які лежать в основі кібербулінгу, і підтвердив тезу про те, що кібербулінг не виникає в ізоляції. Цей феномен розвивається або занепадає в результаті складних взаємостосунків між індивідом, сім'єю, групою однолітків, школою, громадою та культурою і є інтегральним показником інформаційної культури.

Проведений аналіз літератури з проблем визначення поняття «кібербулінг» показав, що практично завжди є труднощі у встановленні моменту початку цього феномену. Є тонка різниця переходу з гри, розваги («грайливо дражнити») до агресії та агресивних намірів. Тому факт кібербулінгу може відчувати тільки «жертва» такого процесу. Адже «агресор», який відчує, що його «розіграш» зайшов занадто далеко, може сказати: «Я лише жартував». Крім того людина, яка вчинила кібербулінг, може заперечувати, що мала лихий агресивний умисел у своїй поведінці, а дії жертви пояснювати її неадекватними оцінками.

В одній з перших книг, в якій розглядалася проблема кібербулінгу («Кібербулінг та кіберпогрози» Ненсі Віллард, 2006 р.), директор Центру безпечного і відповідального використання Інтернету визначила реакції, які представляють кібербулінг. Серед них автор виділила перепалку, харасмент, наклепи, персонацію, публічне викриття і шахрайство, виключення, і кіберсталкінг (кіберпереслідування), хеппі-слепінг.

Аналіз мотивів, які спонукають дітей до кібербулінгу, дозволив виділити найбільш суттєві серед них спосіб утвердження влади над іншими; престиж управляти ситуацією; отримання задоволення або інші нагороди від участі в кібербулінгу; спосіб розігрування агресивних фантазій в Інтернеті [7].

В основі цих мотивів є: нудьга, ревнощі, влада, підлість, помста за знуцання, привернути до себе увагу, щоб виглядати крутим і жорстким, анонімна діяльність, задоволення від заподіяння болю супернику.

Провівши аналіз психолого-педагогічної літератури, спостереження, опитування батьків, учителів і учнів 5-8 класів, ми виявили, що прослідкувати весь масив інформації, яка потрапляє в Інтернет, неможливо. Одночасно неможливо передбачити, на який сайт може зайти школяр і якою інформацією буде користуватися. Проведені нами опитування показали, що як педагоги, так і батьки не розуміють і не передбачають тієї небезпеки, якою володіє агресивна інформація, яка може поширюватися «агресорами» через інформаційну мережу. Діти мають можливість відвідати небажані сайти, вступити в спілкування з незнайомими людьми – як правило, не в школі, де процес роботи в Інтернеті контрольований, а в домашніх умовах, коли з боку батьків відсутній контроль.

Аналіз практики роботи дітей у мережі показав наявність небезпеки онлайн-контактів дітей з дорослими. Часто дорослі, представляючись однолітками, входять в довіру до дітей і намагаються емоційно їх прихилити на свій бік. При цьому діти не усвідомлюють, що мають справу з «агресором», який наперед спланував свої дії.

Педагоги відзначають масове захоплення дітей мобільними телефонами, айфонами, айпатами, вхід через які в мережу Інтернет є набагато спрощеним. Діти швидко обмінюються не тільки змістом інформації, але й джерелом походження (порносайти, сайти для дорослих і т.п.). При цьому, за нашими спостереженнями дітям не властива критична оцінка зображення на екрані, більшість із них думає, що це є необхідною умовою роботи в мережі.

Це призводить до того, що під дією неконтрольованої інформації, через Інтернет, у дітей блокуються природні захисні психологічні механізми, дитині не зрозуміло негативний зміст зображуваної картини (інформації), розшаровуються уявлення про дозволене і заборонене, неадекватною стає прийнята суспільством система цінностей. Такий стан справ породжує проблему взаємовпливу інформаційного середовища на ціннісні орієнтації дітей як соціальних агентів мережі. Наявний взаємовплив має низку суперечностей, що породжує проблему особливостей соціалізації дитини в складно організованій мережі спілкування.

Інформаційна мережа через дії «агресора» може впливати на самооцінку дитини, формувати неправильну уяву про оточуюче середовище, дезорієнтувати про місце дитини в цьому середовищі, створити психологічну залежність від інших, що призводить до порушення психічного здоров'я дитини, її психіки [4; 5; 6; 7]. Психологи відзначають руйнування психічних установок дитини та структури особистості, аж до повної втрати суб'єктивності і особистої самооцінки [4; 7].

Однак ми переконані, що для ефективного і повноцінного розвитку дитини не потрібно створювати ідеальне інформаційне середовище – дуже важливо формувати інформаційну культуру особистості школяра.

На нашу думку, інформаційна культура школяра – це педагогічно керований процес розвитку в дитини знань про інформаційну безпеку, яка виникає в мережевому спілкуванні з агресором, і умінь протистояти цій небезпеці.

Потрібно навчитися жити в інформаційному середовищі, виділяти небезпеку, яка іде від «агресора», і вміти реагувати на інформаційну небезпеку. Ми переконані, що формування інформаційної культури є педагогічною проблемою, оскільки: в школі є професіонали, які здатні навчити протидіяти агресії в мережевому спілкуванні; більшу частину свого часу в інформаційній мережі дитина проводить в школі; навчання є основною діяльністю школяра.

Аналіз сучасного стану справ показав, що в педагогічній науці розроблено основи з навчання інформатизації, більшість навчальних закладів володіють комп'ютерною базою і виходом в Інтернет.

Поряд із тим сучасного школяра не вчать розвивати критичне мислення, уміння розуміти підтекст повідомлення, протидіяти маніпуляції інформацією сторонніми, реагувати на агресію в інформаційній мережі.

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що, незважаючи на значущість такої важливої проблеми, до сьогодні наукових робіт у сфері досліджуваної нами теми явно недостатньо. Наявні роботи більшою мірою присвячено проблемам поводження з інформацією та питанням викладання інформаційної безпеки в курсі «Безпека життєдіяльності». Питанням агресії дітей у мережевому спілкуванні не приділено достатньої уваги.

Установлено, що до основних факторів інформаційної небезпеки дітей відносять: несформовану систему особистих цінностей, недостатні знання з цієї проблеми; психологічні особливості дитячого віку, індивідуальні особливості дитини; відсутність психологічної та соціально-правової допомоги школярам з боку педагогів і батьків; несформованість інформаційної культури, а саме таких важливих її показників, як знання і компетенції в сфері інформатики, культура поведінки в процесі роботи з інформацією.

Аналіз сучасного стану справ показав суттєву різницю в знаннях і уміннях спілкування в електронних мережах між учнями і вчителями. Так, установлено, що учні більш часто користуються Інтернетом (87 %), ніж викладачі (57 %). Це говорить про те, що рівень інформаційної свідомості вчителів, їх знання і практичні навички використання інформаційних систем, ступінь оволодіння формами і методами використання інформаційних технологій неспівмірні з наявними ресурсами мережевого спілкування.

Проведене нами опитування батьків показало, що вони мають недостатньо інформації про негативні можливості мережевого спілкування, його змістову структуру, про потенційну небезпеку впливу на дитину іншої особи через інформаційні мережі спілкування.

Установлено, що в більшості випадків (83 %) батьки не брали участі разом зі своїми дітьми в їх перших пошуках інформації в Інтернеті, не звертали увагу дітей на можливу небезпеку появи негативної неконтрольованої інформації, не пояснювали правила етикету в Інтернеті. Учні не розуміють, що анонімність в Інтернеті є ілюзорною. Учні не знають, що складовою частиною мережевої культури є обмеження на збір і розповсюдження приватної інформації (особисті дані і т.п.). Викладачі практично не використовують інтерактивні технології для забезпечення захисту учня в навчальному процесі. Однак понад 93 % викладачів негативно ставляться до публічного оприлюднення відомостей про приватне життя особи без її згоди на це. 96 % викладачів вважають, що для захисту учня в електронній мережі спілкування необхідні державні нормативи і стандарти захисту особистості, використовуючи при цьому систему фільтрів на учнівських і шкільних комп'ютерах, які під'єдано до мережі Інтернет.

У результаті аналізу сучасної ситуації перебування підлітків у мережевому спілкуванні можна зробити такі висновки. Нами виявлено тривожні проблеми в системі забезпечення інформаційної культури учнів в мережевому спілкуванні:

- надмірне захоплення підлітками «віртуальною реальністю», веде до послаблення розвитку досвіду реальної людської діяльності;

- через мережу спілкування (Інтернет або мобільний зв'язок) учні отримують практично безконтрольний доступ до негативної інформації (порнографія, антигуманізм, анти мораль, злочинність, агресія і т.п.);

- у процесі комунікації в мережевому спілкуванні учні можуть стати жертвами осіб, які використовують мережу спілкування для своїх особистих, часто злочинних дій (маніпулювання «жертвою» у своїх інтересах).

Учня необхідно навчити культури перебування в мережевому спілкуванні, виділяти небезпеку, яка йде від «агресора», і вміти реагувати на інформаційну небезпеку. Формування інформаційної культури учня в мережевому спілкуванні є педагогічною проблемою, оскільки в школі є професіонали які здатні навчити протидіяти агресії в мережевому спілкуванні; більшу частину свого часу в інформаційній мережі дитина проводить у школі; навчання є основною діяльністю школяра.

Установлено, що інформаційна культура школяра в мережевому спілкуванні – це педагогічно керований процес розвитку в дитини знань про безпечне поведіння в мережевому спілкуванні, який має захистити від знуцання, що може відбуватися в інформаційному середовищі, навчити виявляти загрозу та агресію в мережевому спілкуванні і розвивати уміння протидіяти їй.

Перспективи подальшого наукового пошуку полягають у встановленні компонентів інформаційної культури поведіння учнів в мережевому спілкуванні, виявити, які знання є необхідними для учня, щоб він міг виявляти інформаційну загрозу в мережевому спілкуванні, та які вміння необхідно сформувати для протидії інформаційній агресії в мережевому спілкуванні.

Література:

1. Бандура А. Подростковая агрессия. Изучение влияния воспитания и семейных отношений / А. Бандура, Р. Уолтере : пер. с англ. Ю. Брянцева и Б. Красовского. – М. : Апрель-Пресс; ЭКСМО-Пресс, 1999. – 512 с.
2. Соколова И. В. Социология информатизации: теоретико методологическое исследование: автореф. дис. ... д-ра. социол. Наук: 22.00.01 / Ирина Викторовна Соколова. – Москва : Издательство МГСУ «Союз» 1999. – 48 с.
3. Соколов А. В. Феномен информатики и псевдофеномен информации / А. В. Соколов // Вестник ВОИВТ. – 1990. – № 3. – С. 45-51.
4. Арестова О. Н. Коммуникация в компьютерных сетях: Психологические детерминанты и последствия / О. Н. Арестова, Л. Н. Бабанин, А. Е. Войскунский // Вестник Московского университета. – 1996. – Серия 14. – № 4. – С. 14-20.
5. Найдьонова Л. А. Кібер-булінг або агресія в інтернеті: способи розпізнання і захист дитини / Л. А. Найдьонова // Методичні рекомендації / Вип. 4. – К., 2011. – 34 с. – (Серія «На допомогу вчителю»).
6. Kowalski, R. M. Cyber bullying: bullying in the digital age / R.M. Kowalski, S.P. Limber, P.W. Agatston. – Oxford : Blackwell Publishing Ltd, 2008. – 218 p.
7. Соціальні мережі як чинник інформаційної безпеки: Інформаційно аналітичний бюлетень (Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментар») / [Електронний ресурс] / Відповідальний редактор Л. Чуприна // Огляд інтернет-ресурсів (21.09–4.10). – 2015. – № 17. – Режим доступу до журналу : <http://www.segodnya.ua/life/health/zloupotreblenie-obshcheniem-v-socialnyh-setyah-vredno-dlya-podrostkov-648742.html>. – Назва з екрану.

Оранюк Б. Ю.

РЕБЕНОК В СЕТЕВОМ ОБЩЕНИИ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА

В статье рассматриваются проблемы, с которыми сталкивается ребенок школьного возраста (5-8 классы) в сетевом общении. Показано, что свободный неконтролируемый вход в сетевое общение агрессивных настроенных личностей содействует увеличению безопасности пребывания ребенка в этой сети. Приведены примеры агрессивного влияния на детей в сетевом общении агрессивных настроенных личностей. Раскрыты особенности такого феномена, как «кибербулинг». Показано, какими знаниями и умениями должен владеть учащийся для безопасного проведения времени в сети общения. Показано, что для безопасного проведения времени в сетевом общении необходимо формировать информационную культуру, что является педагогической проблемой.

Ключевые слова: сетевое общение, кибербулинг, знания, умения, формирование, информационная культура.

Oranyuk B. Yu.

CHILD IN WEB COMMUNICATION AS PEDAGOGICAL PROBLEM

The article deals with the fact that children of school age (pupils of the 5-th – the 8-th grades) face with computer-mediated communication (CMC). The research shows that computerization and its rate of development in the society is clearly ahead of processes of intellectualization and mediatization, and further development of all this could create a tension in a society. These processes led to the fact that mass informatization of education had started without deep analysis of their impact on psychological development of personality; preference was given to sphere of teaching children – how to create programmes, rather than how to give them knowledge and skills of handling information in information environment. The research showed that uncontrolled access to CMC of aggressive personalities led to concrete danger of children’s being online. This danger creates conflicts between categories of individuals, whose information literacy and culture reflect new connections and relationships in information society and aims first of all positive development of individual and categories of individuals. But some of them try to take advantage of information society for their negative impact on other people. Such phenomenon of aggressive influence which CMC causes on children and its peculiarities have been exemplified. Knowledge, skills and habits that student should accept while working with CMC have been shown. It has been proved that forming of students’ information literacy and culture in CMC is still a serious pedagogical problem.

Keywords: computer-mediated communication, cyberbullying, knowledge, skills, forming, information culture.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 37.022

Пекач К. А.*

**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА
ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧНІВ**

У статті розкрито технологічний підхід як методологічну основу виховання громадянської відповідальності учнів. Обґрунтовано доцільність реалізації технологій виховання в сучасних навчальних закладах. Доведено, що при реалізації технологій виховання необхідно застосовувати особистісно орієнтований підхід, передбачати розвиток наявних якісних характеристик особистості, орієнтуватися на педагогічну майстерність вихователя. Розкрито змістові складові технології виховання громадянської відповідальності учнів, які передбачають поетапне засвоєння учнівською молоддю системи громадянських знань, норм, цінностей, що забезпечують їм готовність до свідомого виконання громадянських обов’язків і здійснення громадянських прав, самореалізації в системі «громадянин-держава».

Ключові слова: технологія, технологічний підхід, виховання, громадянське виховання, відповідальність, громадянська відповідальність.

Нові реалії суспільно-політичного буття в Україні переконують, що сильну, заможну, успішну країну можуть будувати люди з високим рівнем культури, зокрема моральної, правової, економічної та ін. Саме тому сучасна система освіти – починаючи із дошкільної та закінчуючи освітою дорослих – має переорієнтуватися з підготовки людини, яка «знає» (має знання, уміння та навички), до виховання гармонійно розвиненого громадянина країни (який має не тільки і не стільки знання, а який морально вихований). Перехід до нової моделі освіти передбачає застосування й нових підходів. На наше переконання, базовими методологічними підходами мають стати особистісно орієнтований (передбачає врахування нахилів, здібностей, потреб окремої людини), компетентнісний (передбачає здатність особи до виконання певного виду

© Пекач К. А.